

NAGY ZOLTÁN MIHÁLY

HOLTIG HÓBAN

1

Ez se éri meg a pénzét. A televíziós.

Alig pár fokos hajnali mínuszt jelzett előre, és tessék, a hőmérő máris jóval többet mutat.

Tiszta sor: a televíziós hazudik. Amire a hőmérőnek nincs oka. Csak napközben, déltájt fülent pluszfokokat, amikor két fa lombja közt telibe kapja a napsugár.

Most este van. Odafent szikráznak a csillagok, idelent a fagy metszőfogainak szorításában mintha meg-megroppannának a fák.

2

A televíziósnak mi oka lehet a hazugságra?

Nem szabad valóságként tájékoztatni?

Meglehet.

Ki tudja, miféle érdekek szája habzik a háttérben!

Vagy tudatlanságról van szó? A televíziós legfeljebb sejtí a holnap hajnali valóságot, és ezt a halvány sejtést állítja be bizonyossággként?

Ebben is lehet valami.

Akárhogy van, nem jól van. Enyhítő körülmény nincsen. A hazugság és a közöny: cinikus cimborák. A valóságot ismerni vágyó ember igényei nem számítanak. Mármint az információkat kibelevő adagoló érdekekkel szemben.

A valóság igazsága tabu, különben óhatatlanul lelepleződne...

Mi is?

A félrevezetés következetesen véghezvitt szándéka.

Hogy a józan gondolkodású ember nem áttal felháborodni?

Dúlhat-fülhat kedvére a hazugságyár gondosan őrzött kapuin kívül. Mert oda a lábát nem teheti be, szavát nem hallathatja.

Na és! Kevés az ilyen ember. A fehér, kigúnyolni való holló.

Te már csak tudod: ezerszer megszóltak a véleményed miatt, ki-ki a vérmérséklete szerint. Olyanok is, akik azelőtt többnek tűntek a szemedben, mint agyatlan biológiai lények.

A fejlődésre hivatkozva röhögtek ki, sajnáltak le.

Fejlődés?

Így?

Hová?

Elidegenülve minden istenadta természetestől, degeszre tömött bukszákból kibuggyanó érdekek, torz izmusok pórázán kótyagosan keringve, mint a legetetésre kikötött jószág – ez nem fejlődés, így csakis önnön végzetébe juthat az ember.

Igaza volt az egyszeri koldusnak: „Míg a világ világ lesz, mindig rosszabb világ lesz!”

Kifelé tartasz a világból, hát ne hergeld magad feleslegesen. Inkább nézd meg, jól bealmozott-e fiad az ólban.

3

Mocorognak a malacok. A karámretesz zördülésére fürgén talpra ugranak, bökdösik a deszkaajtót.

Odabent piros fényt árasztva melegít a lapított gömb alakú izzólámpa, de a penge-vékony réseken át nem igazán látni, van-e elegendő szalma alattuk. Muszáj kinyitni az ajtót, egy pillanatra csak, hogy minél kevesebb hideg levegő szökhessen be.

Jól sejtetted. Szórt alájuk friss szalmát a fiad, de nem eleget. Nem tudnak elbújni benne a kis rőfögők, pedig ilyen hidegben az a jó, ha nemcsak alattuk, hanem fölöttük is van száraz alom.

Amúgy elsiettétek a malacvásárlást. Ráértetek volna február végén vagy március elején. Karácsonyig akkor is mázsahúszas hízó lehet a gondosan tartott malacból.

Hát ez az. A gondosság hiánya.

Ha nem te és az asszony, csak vegetálna a jószág. Nőne, de nem hízna. És ordítana naphosszat, mint a szomszédé, aki sajnálja tőle az eleséget. „Hogy előtte álljon egész nap a takarmány? Még meg finomra darálva? Hogyne! Egyen, ahányszor kap, ahogy és amennyit kap. Nem pocskékolunk. Én is csak háromszor eszek napjába’, és nem válogatok!” – így a szomszéd.

Másfél esztendeig tartja a „hízót”, aki – hiszen valamit ennie kell – éhségében szétrágja az ól deszkaajtóját, maga alatt a hídlást. Szegény jószág!

Megváltás neki a késhalál.

Takarmányozás dolgában a fiad se bőkezű. Meg-megcsóválja a fejét, valahányszor a vályúból kitúrt, a hídlás résein aláhulló abrakot látja, de eltűri, mert tudja – megmagyaráztad neki –, abból egy szem se megy kárba, a tyúkok mind felcsipegetik.

Mégis jó, hogy napközben oda van, és ti, öregek etetitek a jószágot. Tavasztól őszig csemege-zöld fűvel is, amit hálásan rőfögve, két pofára

zabálnak fel. A fiadnak erre szabadnapokon sincs figyelme, amikor ideje lenne rá. Még jó, hogy – duzzogva ugyan – felszerelte a melegítőlámpát. Megcsináltad volna magad, de fogalmad sincs, hogyan kell vezetékét húzni, csatlakozófejjel és patronnal ellátni, precízen ám, nehogy megöljön az áram, mint a hebehurgya T. Bernátot tavaly ősszel. A fiadnak meg ez a tanult szakmája. A villanyszerelés.

Baj, hogy ő is csak tartja, de nem szereti a jószágot. Mint a többi fiatal manapság.

Nem fér a fejükbe, hogy a jószágnak is vannak igényei, és azokat ki kell elégiteni. Nem csupán jól felfogott önérdékből, hanem szerető gondoskodással. Erre is van jó mondás: gazda szeme – figyelmes gondoskodása – alatt szépül a jószág.

A közöny olyan, mint a hó: hideg. Az ember is, a jószág is nehezen viseli, mégis ott van, dermedt mozdulatlansággal nehezül a mindennapokra, a kapcsolatokra ember és ember, ember és jószág, meg egyéb dolgok közt. Volt, van részed benne.

Lehet, hogy ezért benned a néha asszonyod által is túlzottnak vélt törődés a jószágokkal? Aminek örülnél, de nem kapsz meg, azt adod meg a jószágoknak?

Ki tudja? Nem érdemes belebonyolódni. Idő sincs rá, fáznak a malacok. Elő a létrát, fel az ól padlására szalmáért. Fél bála elég lesz.

4

A kitért padlásajtón át beözönlik a hideg, kissé felhígítja a tetőzet alatt terjengő patkánybűzt. Iszkolnak a nyavalyások szertesztét, hallani a szalma zörgését, ahogy besurrannak a bálák közötti résekbe.

Naponta felállítod az önmagában is nehéz, tölgyfából készült zuhanódeszkával ellátott, de jókora csapágynehezékekkel súlyosbított csapdát, rendre kilapít egyet-egyet a pimasz élősök közt, ám a számuk mintha mégse fogyna. Na persze, nagyon jó dolguk van itt: zavartalanul fészkelhetnek, szaporodhatnak a szalmában, zabálni meg lejárnak a vályúhoz. Amelynél csak két malac tülekedik, patkány meg néha öt-hat.

Micsoda pimaszság!

A haloványan beszűrődő csillagfényben kivehető a csapda sziluettje, és a lezuhant deszkalap ferde felszíne elárulja, egyik széle alatt új áldozat hever. Nyilván döglötten, mert mozgásnak, kaparászásnak semmi jele.

Ki kell szedni, a csapdát újra felállítani.

A teremtésit! Hát ez élt!

Amint elegendő rés tágult a felemelkedő deszka alatt, azonnal kiugrott, egy szempillantás alatt nyoma veszett a bálák közt.

Nesze neked... Megmenekült az átkozott.

Mint az embervilágban a különösen nagy kárt okozó, vád alá helyezett bűnözők, akik végül megússzák büntetés nélkül, legfeljebb enyhe ejnye-bejnyével, amire persze jó magasról tojnak.

Nincsen törvény, nem jó a törvény: egéruat hagy a bűnösöknek.

Mi másból, a közönyből ered ez is. A törvényhozókat cseppet sem érdekli a becsapott, meglopott állampolgárok vesztesége: szinte kihívó szemérmertlenséggel szolgálják a patkányérdekeket. Mert a csalással, rablással mások javait elorzók is patkányok, és az ő személyiségi jogaik nagyobb súllyal esnek latba, mint az áldozatoké. Jó példa erre a szerencsétlen gazda esete, aki áramot vezetett a kerítésbe, hogy elriassa a kertjében garázdálkodó tolvajokat. Azok egyikét agyonütötte az áram, mire a gazdát letartóztatták, holott eszébe se jutott embert ölni, csak tolvajt riasztani. Ott volt a figyelmeztető tábla, mégis megpróbálták átmászni a kerítésen. Nem tudtak olvasni, vagy nem vették komolyan? Az ő bajuk!

Arról nem beszélve, hogy a törvény szerint a magántulajdon szent és sérthetetlen...

A gazda kertjében megtermelt zöldség miért nem az?

Mi ér többet: a szorgalmas munkával teremtett érték, vagy a patkányember érdeke?

A törvény szerint az utóbbi.

Ezzel a logikával téged is elítélhetnének patkányirtásért; s hogy ez a mostani megúszta, legfeljebb enyhítő körülményként jönne számításba...

Megáll az ész, ahogy az ember is csak áll az ól padlásán, sokadszor adva igazat az egyszerű koldusnak.

Igen, igen, százszor is igen: mindennek oka a közöny, ami vastag hőtömegként nehezül törvény és ember, ember és ember közé, s végül mindennek vesztét okozza.

Na hiszen. Sokra mész ezzel a bölcsességgel itt, az ól padlásán. Gondolj inkább a malacokra, öleld fel a szalmát, hátrálj le vele a létrán, szórd alájuk.

Jaj, ne!

A hátsó udvart bevilágító százaz égő fénye hirtelen feketébe lobban, arrafelé rántva a figyelmet. A háborgó csodálkozással vegyes döbbenet megbénítja a gondolatot, amely elkésik a lábnaak küldött paranccsal:

megállni! Két létrafok közé lépsz, s hiába kapaszkodsz, a megbomlott egyensúly tehetetlenségi ereje oldalvást dönt, letaszít a létráról.

A zuhanás pillanata csak arra elég, hogy villámfénnyel felvillanjon a bizonyosság: az alattad húzódó, láthatatlanul is veszedelmesen közelítő járda betonból készült.

6

Elviselhetetlen zúgásra eszmélsz.

Hatalmas erőfeszítéssel nyitod a szemed, keresed a zúgás forrását. Sehol semmi, csak a sötétség tűnik sűrűbbnek. A csillagok eltűntek, nyilván beborult az ég.

Persze, hiszen havat is jelzett a televíziós. Na, ez bejött neki...

A zúgás forrása belül, a fejedben.

Vajon beszakadt a koponyád?

Akkor már nem élnél!

Lassan érik, izmosodik a szándék: elérni, megmarkolni valami fogódzót, lábra állni.

A jobb kéz nehezen engedelmeskedve elindul a karámvasak felé, de félúton megáll, alázuhan. Elfogyott az erő.

Ilyen egyszerű a lehetetlen: nem érheted el a karámvasak egyikét sem.

Újra becsukódik a szem, de így is látni véled: hihetetlenül kitekeredett pózban, tehetetlenül heversz. Csak a gondolatok villódnak.

...Ki nyúlt odabent a villanykapcsolóhoz?

...Az asszony nemigen. Ő tudta, hogy kijöttél. Vagy elfeledkezett róla?

...Inkább a fiatalok.

...Nem mindegy?

...Kiáltani kell. Hangosan, hogy meghallják. Különben itt fagysz meg.

An-na...

Ehhez sincs erő, hörgésbe fullad a hang.

...El kell kúszni legalább a lépcsőig. Onnan talán a hörgés is behallatszik.

...Arasznyit ha sikerült mozdulni.

...Na persze. Ha a kiáltozáshoz nincs erő, a kúszáshoz honnan lenne.

...A betonon nyirkos, ragacsossá hűlő folt. Piros lehet, hiszen a véred.

...A törött bal kar és láb béna derékszögeiben meg-megújuló erővel
hasogat a fájdalom.

...Úristen.

...Van Isten?

...Ő kapcsolta le a villanyt, ő szánt neked ilyen véget?

...Miért!

„Élt hatvanhat évet” – vési tölgyfába föléd hamarosan a verdiktet
ormótlan betűkkel az erre szakosodott Gazsi.

...Miért ennyit?

...Nem nyugodhatsz bele, mert lehetne több.

...El kell jutni a lépcsőig.

...Újabb arasznyi remény. És teljes kimerülés. Zúgás, fájdalom,
tehetetlenség, fogyó fény a szemedben. Nehezen áttetsző fátyol borítja be
a talajszint amúgy is alig-alig kivehető látnivalóit: a kerítés alját, a járdát,
a napközben róla lesöpört hó húszcentis gerincvonulatát.

...Miért nem jön ki most senki a házból?

...Az asszony, hogy óva intsen: „meg ne fázz neked kisujjasban”.

...A fiad, hogy szokás szerint a mezsgyekerítés tövébe vizeljen.

...Egyik se jön.

...Anna belefeledkezett kedvenc sorozatába a televízióban.

...A fiad a számítógépbe.

...Még csak nem is sejtik.

...Nem gondolnak veled

...Mi ez, ha... nem közöny?

...Várhatják... a kis ártatlanok... a szalmát.

...Tőled már... hiába.

...Ennyi... volt...?

Fekszel.

Mielőtt az utolsóként pislanó gondolatöredék kihunyna, még
érzékeled: sűrű tömegben szakadni kezd, beborít az ég fehér közönye.